

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2026
1-сон

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026 yil, 1-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008 yil 31 dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.

O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017 y., 239/5-sonli qarori bilan e‘tirof etilgan

Tahririyat a‘zolari:

Mas‘ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardaev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardaeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
H.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay‘ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay‘ati raisi o‘rinbosari:

M.Q.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Tahrir hay‘ati a‘zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

H.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

Xurshid Azamatovich Yunusov Tadbir va ko‘ngilochar xizmatlarni rivojlantirishda marketing strategiyalaridan foydalanish	154
Hamdam Iris o‘g‘li Allayorov Logistika axborot oqimlarini sun‘iy intellekt asosida optimallashtirish	159
Nodirjon Fayzullayevich Bekbutayev Monopoliyaga qarshi siyosatni amalga oshirishda davlat organi va hududiy boshqarmalar faoliyatining samaradorligi	163
Bekzodjon Sheraliyevich Oblakulov Improving private education customer loyalty and brand trust through the implementation of digital marketing strategies	167
Sadulla Shodiyevich Urazov, Laylo Obidjon qizi Abduraxmanova Ta‘lim muassasalarida tashkiy tuzilmaning boshqaruv samaradorligiga ta‘siri	170
MOLIYA, PUL MUOMALASI VA KREDIT	
Nuriddin Elamonovich Ernazarov Aksiz solig‘ining byudjeti daromadlarini shakllantirishdagi muammolar	174
Шавкат Собирович Олтаев Рақамли иктисодиёт шароитида суверен фондларни самарали бошқариш масалалари	177
Madina Sanjar qizi Khotamkulova Corporate efficiency as a financial market participant	181
BUXGALTERIYA HISOBI, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT	
Komil Vaxromovich Urazov, Qahramon Hamidovich Vaxobov Pochta xizmatlarini ko‘rsatuvchi korxonalar xarajatlari hisobining o‘ziga xos xususiyatlari	186
Ortiq Eshnazarovich Ernazarov Xizmatlar sohasini chiziqli ekonometrik modellashtirish asosida tahlil qilish va prognozlashtirish	191
Тўлқин Исматулла ўғли Яхёев Қурилиш хизматлари кўрсатувчи корхоналарда 15 сон МХХС асосида даромадларни тан олиш	198
Jamshidbek Axmad ug‘li Abdurasulov Korxonalarni qayta tashkil etishning o‘zgartirish shaklida buxgalteriya hisobi va hisobotini MHXS asosida takomillashtirish	202
TA‘LIM, KADRLAR TAYYORLASH VA PEDAGOGIKA	
Умар Худайбердиев Мактабгача ва мактаб таълими - илм ва муваффақият калитидир	209
Bexzod Nematillayevich Gapparov OTM kichik guruhlarda temperamentga yo‘naltirilgan pedagogik model	212
Iltom Begmatdulobovich Mattiyev Chet tillarni o‘rganishda pedagogik texnologiyalarning o‘rni	216
Anvar Maxkamovich Soatov Talabalar temperamentiga mos akademik yuklama taqsimotining samaradorligi	221
E‘TIBORGA MOLIK MASALALAR	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Рамазон луғати Бахт нима?	225

2. Ernazarov O.E., Usmanova D.Q., Kaz M.S. Ekonometrika asoslari. – S.: «SamDU», 2022. – 219 b.
3. Ernazarov O.E. Korxonalarda foyda va zararlarni tahlil qilishda innovatsion metodlar ahamiyati // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali, 12-son, 2025. Elektron nashr. 207-211-betlar. // https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=j2jVIjkAAAAJ&citation_for_view=j2jVIjkAAAAJ:zYLM7Y9cAGgC.
4. Магнус Я.Р., Катышев П.К., Пересецкий А.А. Эконометрика. Учебник. – М., 2005. – 499 с.
5. Эндрю Ф., Сигел. Практическая бизнес-статистика. 4-е издание, – М.: Издательский дом «Вильямс», 2002. – 450 с.

<p>О.Эрназаров</p> <p>Анализ и прогнозирование сектора услуг на основе линейного эконометрического моделирования</p> <p>Аннотация. В данной статье представлен комплексный анализ динамики развития сектора услуг на основе методов линейного эконометрического моделирования и прогнозов будущих тенденций роста. В процессе исследования используются методы регрессионного анализа, коэффициентов корреляции, уравнений тренда и оценки параметров. Адекватность модели проверяется с помощью коэффициента корреляции, коэффициента детерминации, критериев Фишера и Стьюдента. В результате определены основные факторы, влияющие на сектор услуг, и оценено их количественное воздействие.</p> <p>Ключевые слова: сектор услуг, линейная эконометрическая модель, регрессионный анализ, динамика экономических показателей, оценка влияния факторов, методы прогнозирования, статистический анализ данных.</p>	<p>O.Ernazarov</p> <p>Analysis and forecasting of the services sector based on linear econometric modeling</p> <p>Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the development dynamics of the service sector based on linear econometric modeling methods and forecasts of future growth trends. The research process uses regression analysis, correlation coefficients, trend equations, and parameter estimation methods. The adequacy of the model is checked using the correlation coefficient, determination coefficient, Fisher and Student criteria. As a result, the main factors affecting the service sector are identified and their quantitative impact is assessed.</p> <p>Keywords: service sector, linear econometric model, regression analysis, dynamics of economic indicators, assessment of the impact of factors, forecasting methods, statistical data analysis.</p>
---	---

Тўлқин Исматулла ўғли Яхёев – СамИСИ доценти в.б., PhD

ҚУРИЛИШ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТУВЧИ КОРХОНАЛАРДА 15 СОН МҲХС АСОСИДА ДАРОМАДЛАРНИ ТАН ОЛИШ

<p>Аннотация. Ушбу мақолада қурилиш корхоналарида 15-сон МҲХС стандартининг қўлланилиши ва даромадларни тан олишнинг асосий усуллари таҳлил қилинади. Мақолада босқичма-босқич тан олиш, тугалланганидан сўнг тан олиш ва шартномавий келишувга қараб тан олиш усулларининг моҳияти, афзалликлари ва қурилиш соҳасига хос жиҳатлари ёритилади. Шунингдек, ушбу стандарт молиявий ҳисоботинг шаффофлигини таъминлаш ва лойиҳа самарадорлигини баҳолашдаги аҳамияти кўрсатиб ўтилган.</p> <p>Калит сўзлар: даромадни тан олиш, қурилиш корхонаси, 15-сон МҲХС, молиявий ҳисобот, шартнома, қурилиш ишлари, асосий фаолият даромади, бошқа даромадлар, пул тушими, асосий қурилиш ишлари, даромадлилик.</p>
--

Кириш. Ҳозирги глобал иқтисодий муҳитда қурилиш корхоналари ва бошқа ташкилотлар ўз фаолиятларини шаффоф ва рақобатбардош тарзда олиб боришлари зарур. Шу жиҳатдан молиявий ҳисобни Халқаро Молиявий Ҳисобот Стандартлари (IFRS)

асосида юритиш стратегик ва ҳуқуқий жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга.

Халқаро стандартлар асосида ҳисоб юритиш корхона стратегиясини ривожлантиришга бевосита таъсир кўрсатади. IFRS молиявий ҳисоботларни шаффоф ва таққосланадиган қилиб тақдим этиш орқали раҳбариятга лойиҳа ва инвестиция қарорларини аналитик, аниқ ва прогнозга асосланган тарзда қабул қилиш имконини беради. Бу эса корхонанинг узоқ муддатли ривожланиш стратегиясини шакллантиришда, ресурслардан самарали фойдаланишда ва рақобат устунлигини яратишда муҳим восита ҳисобланади. Масалан, пул оқимлари, даромад ва харажатларнинг реал ва далилларга асосланган кўрсатилиши молиявий режалаштириш ва инвестицион стратегияни ишлаб чиқишда зарурдир.

Халқаро стандартлар корхона фаолиятини глобал молия бозорларига мослаштиришга ёрдам беради. Агар қурилиш корхонаси халқаро стандартларга амал қилса, у инвесторлар ва молиявий аудиторлар учун ишончли ва барқарор молиявий ҳисоботларни тақдим этади, бу эса халқаро молия ресурсларини жалб қилиш имкониятини оширади. Шу тариқа, молиявий ҳисобни IFRS асосида юритиш стратегик ривожланиш ва кенгайишнинг ажралмас қисмига айланади.

Ҳуқуқий жиҳатдан, молиявий ҳисобни халқаро стандартларга мувофиқ юритиш корхонанинг меъёрий талаблар ва қонунчиликка риоя қилишини таъминлайди. Кўплаб давлатлар, жумладан Ўзбекистон, молиявий ҳисоботни халқаро стандартлар билан мувофиқлаштиришни рағбатлантиради ва қонуний базани яратади. Бу, ўз навбатида, солиқ ҳисоботи, аудиторлик текширувлари ва молиявий назорат жараёнларини соддалаштиради ҳамда молиявий хавфларни камайтиради. Шу билан бирга, ҳуқуқий жиҳатдан стандартларга амал қилиш корхонанинг молиявий масъулиятини оширади ва шаффофликни таъминлайди.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили Ушбу мавзу бўйича маҳаллий ва хорижий адабиёт манбалари таҳлили, қурилиш соҳасида фундаментал тадқиқотлар қаторида И.С.Степанова [1], Аренс Е.А. [2], ДЖ.К. Лоббек [3], Серов В.М. [4], Гурков И.Б [5] сингари хорижий олимларнинг, М.К.Пардаев[6], Н.Т.Тухлиев [7], Е.В.Голешева [8], М. Мирахмедов [9], А.А.Ештаев [10], К.Б.Уразов [11], сингари маҳаллий иқтисодчи олимларнинг қурилиш соҳасидаги турли масалалари бўйича илмий тадқиқот ишларини олиб бормоқдалар.

Тадқиқот методологияси. Мақоладага қурилиш хизматлари кўрсатувчи корхоналар самарадорлигини баҳолашни омилли таҳлил усулларида фойдаланишни тадқиқ қилишда макон ва замон, индукция ва дедукция, шакл ва мазмун, миқдор ва сифат, мантикий ёндошув, омилли таҳлил, математик моделлаштириш каби усуллардан фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар. 15-сон МХХС (“Ҳаридорлар билан шартномалар бўйича даромадларни тан олиш”) қурилиш корхоналарида молиявий ҳисоботни юритишда муҳим стандартлардан бири бўлиб, у корхонанинг даромадларини шартномалар ва хизмат кўрсатиш ҳажмига қараб тан олишни тартибга солади. Ушбу стандарт пул оқимлари ва даромадларни тан олиш принципларини белгилайди, бу эса корхона молиявий натижаларининг ҳаққоний ва шаффоф бўлишини таъминлайди.

15-сон МХХС бўйича даромадларни тан олиш қуйидаги асосий тамойилларга асосланади:

Даромадларни тан олишнинг энг муҳим тамойили – бу шартнома асосида келишилган хизматларнинг ҳақиқий бажарилганлигидир. Қурилиш лойиҳалари одатда узоқ муддатли бўлиб, турли босқичларда амалга оширилади. Шу сабабли, даромад корхона томонидан фақат хизматлар ёки ишлар аниқ бажарилганидан сўнг ҳисобга олинади. Масалан, асосий қурилиш ишлари, материаллар етказиб бериш ва монтаж ишлари бажарилган босқичда корхона ўз молиявий ҳисоботларида даромадни тан олади. Бу принциб корхонанинг фаолияти натижасини ҳақиқий кўрсатиш ва пул оқимларини назорат қилиш учун муҳим аҳамиятга эга.

15-сон МХХС бўйича даромадларни тан олиш бўйича асосий тамойиллар

<p>Шартнома асосида келишилган хизматлар — даромад, хизмат кўрсатиш амалга оширилган ёки ишлар бажарилган босқичга қараб тан олинади.</p>	<p>Пул тушумининг аниқлиги — келишилган нарх ва тўловлар аниқ бўлганда, даромад ҳисобга олинади.</p>	<p>Хавф ва фойда ўтиши — қурилиш корхонаси хизматни бажариш жараёнида барча молиявий хавф ва фойда мижозга ўтганини аниқлаши лозим.</p>
--	---	--

1-расм. 15-сон МХХС бўйича даромадларни тан олиш бўйича асосий тамойиллар

Даромадларни тан олиш учун тушум ва тўловларнинг аниқлиги асосий шарт ҳисобланади. Корхона фақат мижоз билан келишилган нарх ва шартларга мувофиқ, тўловлари аниқ белгиланган хизматлар учун даромад ҳисоблайди. Бу талаб нафақат молиявий ҳисоботнинг ишончлилиги ва шаффофлигини таъминлайди, балки бухгалтерия ва аудит жараёнларини ҳам соддалаштиради. Аниқ пул тушумлари асосида корхона келажакдаги маблағ оқимларини ва инвестицион режаларини режалаштириши мумкин.

Даромадларни тан олишда хавф ва фойда ўтишининг баҳоланиши муҳим аҳамиятга эга. Қурилиш корхонаси хизматни бажариш жараёнида молиявий хавфлар ва фойда мижозга ўтганини аниқлаши лозим. Масалан, агар лойиҳада кечикишлар, қўшимча ишлар ёки шартномавий санкциялар бўлса, даромад фақат барча рисклар ва масъулиятлар мижозга ўтганидан сўнг ҳисобга олинади. Бу принцип корxonанинг иқтисодий натижаларини тўғри ва шаффоф кўрсатиш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Қурилиш корхоналарида 15-сон МХХС асосида даромадларни тан олиш одатда қуйидаги усулларда амалга оширилади:

2-расм. Қурилиш корхоналарида 15-сон МХХС асосида даромадларни тан олиш усуллари

Босқичма-босқич тан олиш усули асосан узоқ муддатли қурилиш лойиҳаларида қўлланилади. Ушбу усулда даромад лойиҳа бажарилган ишлар фозизига қараб тан олинади. Моҳияти шундаки, лойиҳа ҳар бир босқичини бажариш билан бирга корхона ўз молиявий ҳисоботларида даромадни қисм-қисм акс эттиради. Бу усулнинг афзалликлари:

- ✓ Лойиҳанинг молиявий натижаси ҳаққоний кўрсатилади.
- ✓ Лойиҳа давомида ликвидлик ва даромад мониторинги осонлаштирилади.
- ✓ Бошқарув учун доимий молиявий маълумотлар тақдим этилади, шу орқали қарз ва маблағ оқимларини режалаштириш имкони пайдо бўлади.

Тугалланганидан сўнг тан олиш усулида даромад лойиҳа ёки иш тўлик бажарилгандан сўнг ҳисобга олинади. Бу усул одатда қисқа муддатли лойиҳалар ёки турли рисклар юқори бўлган ҳолатларда қўлланилади. Моҳияти шундаки:

- ✓ Даромад фақат барча хизмат ва ишлар бажарилгандан сўнг эътироф этилади.
- ✓ Молиявий ҳисоботда даромадлар аниқ ва тўлиқ кўрсатилади.

Хулоса ва таклифлар. 15-сон МХХС (“Ҳаридорлар билан шартномалар бўйича даромадларни тан олиш”) қурилиш корхоналарида даромадларни тўғри ва шаффоф ҳисобга олишнинг муҳим стандарти ҳисобланади. Даромадларни тан олишнинг асосий усуллари – босқичма-босқич тан олиш, тугалланганидан сўнг тан олиш ва шартномавий келишувга мувофиқ тан олиш – ҳар бирининг мақсад ва қўлланиш соҳаси бор.

Тадқиқотлардан келиб чиқиб қуйидаги **таклифлар** ишлаб чиқилди:

1. Босқичма-босқич усулдан кенгроқ фойдаланиш – узоқ муддатли қурилиш лойиҳаларида молиявий назоратни яхшилаш ва даромадларни шаффоф ҳисобга олиш учун тавсия этилади.
2. Лойиҳа бошидан таҳлил ва режалаштиришни жорий қилиш – шартномавий рисклар ва келиб чиқиши мумкин бўлган қўшимча харажатларни ҳисобга олиш учун зарур.
3. Ҳар бир лойиҳа бўйича шартномавий келишувларни аниқ белгилаш – бонус ва пеналти тизимлари, қўшимча хизматлар ва тўлов шартлари аниқ кўрсатилиши лозим.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

7. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари (IFRS). London: IFRS Foundation, 2021.
8. Молиявий ҳисобот ва аудит асослари – Т. Иброҳимов, Т.: “Ўзбекистон”, 2020.
9. Қурилиш корхоналарида бухгалтерия ҳисоби ва молиявий назорат – А. Султонов, Т.: “Иқтисод-полиграфия”, 2019.
10. Accounting for Revenue from Contracts with Customers (IFRS 15) – Deloitte Insights, 2020.

<p>Т.Яҳёев</p> <p>Признание выручки в строительных компаниях в соответствии со стандартом МСФО 15</p> <p>Аннотация. В данной статье анализируется применение стандарта МСФО 15 («Выручка по договорам с клиентами») в строительных компаниях и основные методы признания выручки. Рассматриваются суть, преимущества и особенности применения в строительной отрасли таких методов, как метод по мере завершения (Percentage of Completion), метод после завершения (Completed Contract Method) и признание по условиям договора.</p> <p>Ключевые слова: признание выручки, строительная компания, МСФО 15, финансовая отчетность, контракт, строительные работы, операционная прибыль, прочие доходы, денежные поступления, операционная прибыль, рентабельность.</p>	<p>Т.Yakhyoev</p> <p>Revenue Recognition in Construction Companies under IFRS 15</p> <p>Abstract. This article analyzes the application of IFRS 15 (“Revenue from Contracts with Customers”) in construction companies and the main methods of revenue recognition. It examines the significance, advantages, and sector-specific features of the percentage of completion method, completed contract method, and contract-based recognition. Furthermore, the standard’s role in ensuring transparent financial reporting and evaluating project efficiency is highlighted.</p> <p>Keywords: revenue recognition, construction company, IFRS 15, financial statements, contract, construction work, operating income, other income, cash receipts, operating income, profitability.</p>
--	--

ISSN 2091-5187

☞ “SERVIS” ☞

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

06.03.2026 yilda terishga berildi. 19.03.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,4. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,37. Adadi 100 nusxa. Buyurtma № 0031A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.

Litsenziya № 025316.

Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.